

VALSTYBINĖS ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJOS 2023 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS PRISTATYMAS

Michail Demčenko

VATESI viršininkas

2024 m. balandžio 17 d.

VEIKLOS TIKSLO ĮGYVENDINIMAS

VATESI veiklos tikslas - vykdant valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad būtų užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis.

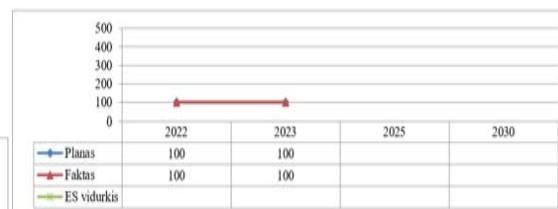
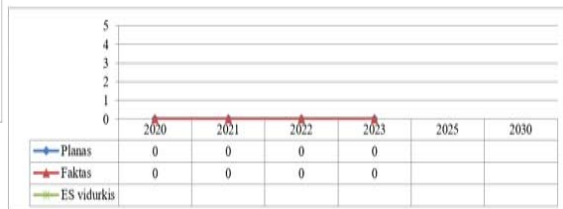
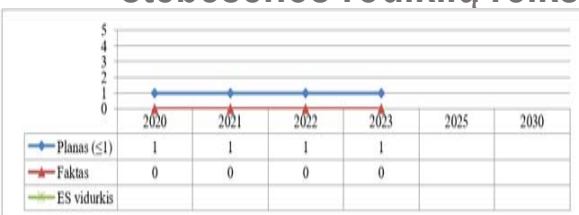
Veiklos tikslui buvo numatyti du poveikio rodikliai, kurie 2023 metais buvo pasiekti:

- Lietuvos branduolinės energetikos objektuose nebuvo antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) (siektina poveikio rodiklio reikšmė – 0);
- nebuvo atvejų, kai netaikiems tikslams būtų panaudotos Lietuvoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ar būtų vykdomi nedeklaruoti moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduolinio kuro ciklu, (siektina poveikio rodiklio reikšmė – 0).

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

- 2023 m. VATESI, vykdydama 03-001 Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros programą, sėkmingai įgyvendino keturis tęstinės veiklos uždavinius:
 - 03-001-11-01 (T) Autorizuoti VATESI reguliavimo srities veiklas ir vykdyti jų priežiūrą;
 - 03-001-11-02 (T) Tobulinti branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemą;
 - 03-001-11-03 (T) Vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių atitikimą tarptautinių saugos standartų reikalavimams bei pasirengti branduolinėms ir radiologinėms avarijoms.
 - 03-001-11-04 (T) Užtikrinti VATESI veiklą.
- 2023 m. atsakingai vykdyti eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūros; panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir eksploatavimo saugos priežiūros; nebereikalingos Ignalinos AE įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūros; branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemos tobulinimo ir Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūros darbai svariai prisidėjo prie to, kad **visos planuotos stebėsenos rodiklių reikšmės 2023 m. buvo pasiektos.**

BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SRITIES VEIKLOS LICENCIJAVIMO PROCESŲ VYKDYMAS IR SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS DĖL LICENCIJŲ IŠDAVIMO AR PAKEITIMO

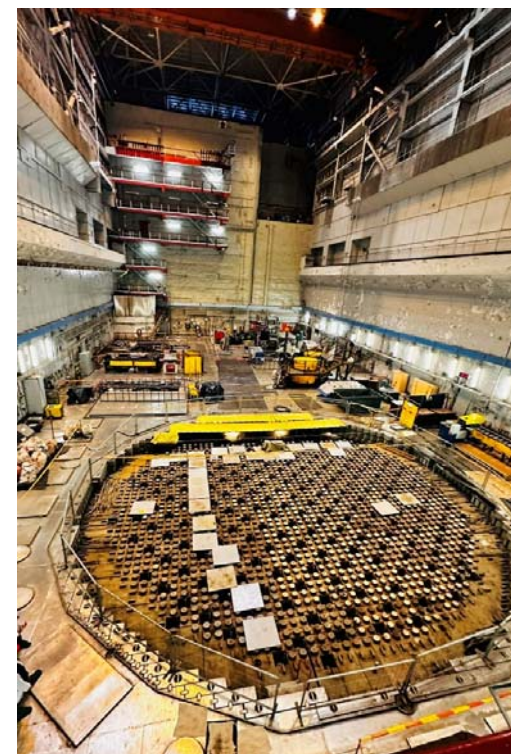
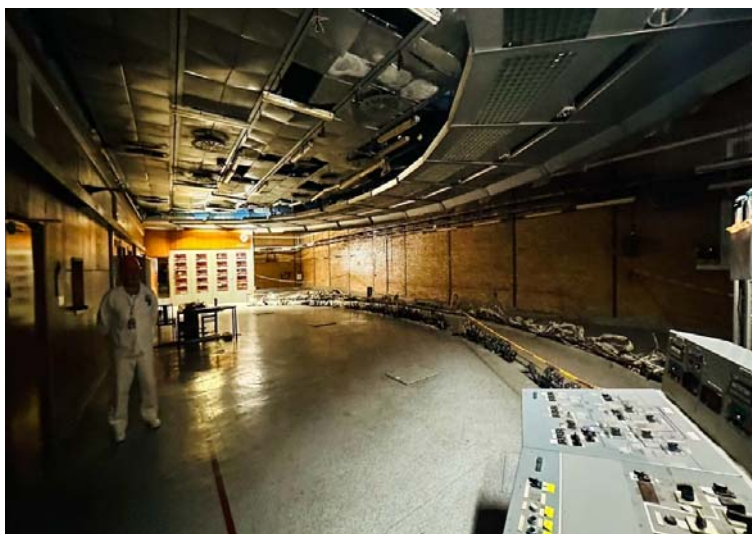
- 2023 m. VĮ Ignalinos AE buvo išduota licencija vežti branduolinio kuro ciklo medžiagas ir Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nurodytas branduolines ir daliąsias medžiagas nustatytais kiekiais.
- 2023 m. buvo išduotas radioaktyviųjų medžiagų vežimo patvirtinimo sertifikatas.
- 2023 m. buvo išduotos 4 licencijos, suteikiančios teisę vykdyti veiklą jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje branduolinės energetikos objekte, bei licencijos turėtojo prašymu panaikintas 1 tokio tipo licencijos galiojimas.

GALUTINAI SUSTABDYTŲ IGNALINOS AE ENERGIJOS BLOKŲ IR JŲ EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO SAUGOS PRIEŽIŪRA

2023 m. VATESI specialistai išnagrinėjo ir įvertino šiuos saugą pagrindžiančius dokumentus branduolinės energetikos saugos požiūriu:

- patikslintą Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo saugos analizės ataskaitą;
- technologinių kanalų išmontavimo atliekų, turinčių grafito, tvarkymo įrangos karštųjų bandymų ataskaitą;
- patikslintą Ignalinos AE 2-ojo energijos bloko periodinio saugos vertinimo ataskaitą;
- Ignalinos AE pastatų ir įrangos galutinių radiologinių tyrimų programas ir ataskaitas;
- įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo iš darbo zonų R1 ir R2 technologinį projektą ir kt.

MAIŠIAGALOS RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ SAUGYKLOS EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO SAUGOS PRIEŽIŪRA

2023 m. VATESI specialistai išnagrinėjo ir suderino šiuos saugą pagrindžiančius dokumentus:

- Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos užteršto grunto vežimo programą;
- Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo projekto aprašo ir saugos analizės ataskaitos pakeitimus dėl darbų vykdymo šaltuoju laikotarpiu;
- pervežamų branduolinio kuro ciklo medžiagų, branduolinių ir daliųjų medžiagų saugos užtikrinimo aprašymą;
- saugyklos fizinės saugos užtikrinimo planą (eksploatavimo nutraukimo etapas);
- požemio trasos galutinių radiologinių tyrimų atlikimo ataskaitą ir kt.

PANAUDOTO BRANDUOLINIO KURO SAUGYKLŲ EKSPLOATAVIMO SAUGOS PRIEŽIŪRA

2023 m. VATESI specialistai išnagrinėjo ir suderino šiuos saugą pagrindžiančius dokumentus:

- panaudoto branduolinio kuro saugyklos (PBKS-1) fizinės saugos užtikrinimo plano projektą;
- šviežio kuro patalpinimo laikinojoje panaudoto branduolinio kuro saugykloje baigiamąją ataskaitą ir kt.

RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ĮRENGINIŲ STATYBOS IR EKSPLOATAVIMO SAUGOS PRIEŽIŪRA

2023 m. VATESI specialistai išnagrinėjo ir įvertino šiuos saugą pagrindžiančius dokumentus:

- Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo iš esamų saugyklų (157 ir 157/1 statiniai) ir pirminio rūšiavimo komplekso (B2-1 projektas) saugą pagrindžiančius dokumentus;
- Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo komplekso (B3/4 projektas) saugą pagrindžiančius dokumentus;
- Trumpaamžių labai mažai radioaktyvių atliekų atliekyno (B19-2 projektas) saugą pagrindžiančius dokumentus;
- Bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugyklos (158 statinys) rekonstravimo (B20 projektas) saugą pagrindžiančius dokumentus;
- Sucementuotų radioaktyviųjų atliekų saugyklos (158/2 statinys) saugą pagrindžiančius dokumentus ir kt.

BRANDUOLINIŲ MEDŽIAGŲ IR BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS OBJEKTŲ FIZINĖS SAUGOS PRIEŽIŪRA

Branduolinio saugumo grėsmių vertinimas

- VATESI specialistai, padedant KAM, VSD ir VRM specialistams, reguliariai vertina galimas grėsmes branduolinės energetikos objektams ir medžiagoms. 2023 m. VATESI peržiūrėjo numatomų grėsmių dokumentus, kurių pagrindu yra organizuojama objektų apsauga. Nustatyta, kad patvirtinti grėsmių dokumentai atitinka esamą situaciją.

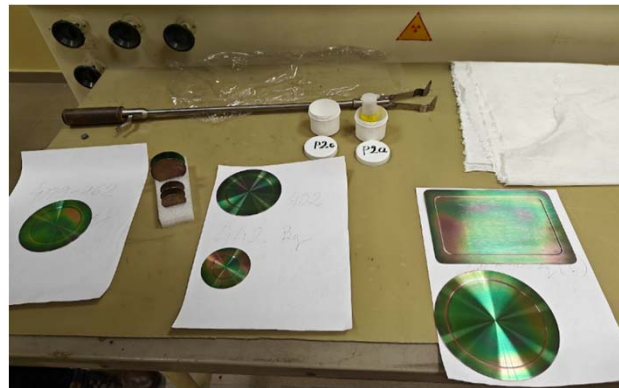
2023 m. VATESI specialistai išnagrinėjo ir įvertino šiuos fizinę saugą pagrindžiančius dokumentus:

- Branduolinės energetikos objektų (energetiniai blokai ir B2 projektas) suskirstymo į apsaugos zonas analizes (potencialių sabotažo ar vagystės taikinių nustatymas);
- Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos fizinės saugos užtikrinimo planą (eksploatavimo nutraukimo etapui);
- Branduolinių ir branduolinio kuro ciklo medžiagų vežimo fizinės saugos užtikrinimo planus;
- Branduolinės energetikos objektų fizinės saugos sistemos efektyvumo vertinimo scenarijus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PRISIIMTŲ TARPTAUTINIŲ BRANDUOLINIO GINKLO NEPLATINIMO ĮSIPAREIGOJIMŲ ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA

- 2023 m. VATESI darbuotojai tikrino tiesiogiai Europos Komisijai atsiskaitančių branduolinių medžiagų turėtojų teikiamas ataskaitas ir deklaracijas.
- Europos Komisijai teikė ataskaitas ir deklaracijas už branduolines medžiagas, kurias ūkio subjektai apskaito VATESI branduolinių medžiagų balanso zonoje.
- Įgyvendinant trišalio garantijų susitarimo papildomąjį protokolą, Europos Komisijai bei TATENA teikė deklaracijas apie branduolinės energijos panaudojimą ir kitus su branduolinio kuro ciklu susijusius mokslinius tyrimus ar taikomąją veiklą Lietuvoje. Laiku parengta ir pateikta 14 deklaracijų.
- 2023 m. VATESI darbuotojai dalyvavo 7-iose komisijos strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti posėdžiuose, kartu su kitomis institucijomis vykdė strateginių prekių kontrolę ir teikė išvadas dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai 2023 m. pateikė 46 išvadas dėl tokių prekių eksporto.

ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS PATIKRINIMAI

- 2023 m. **VATESI specialistai atliko 59 ūkio subjektų veiklos patikrinimus:**
 - **45 patikrinimai buvo atlikti VĮ Ignalinos AE;**
 - Po 1 patikrinimą atlikta Radiacinės saugos centre, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centre, UAB „Polimaster“, UAB „Borta“, UAB „Ekobana“, UAB „Dekra Industrial“, UAB „Interlux“, UAB „Lokmis“, UAB „Axioma servisas“, UAB „Konecranes“, UAB „Fima“, UAB „Eldermonta“ ir UAB „Aukstata“.
- 2023 m. atliktų patikrinimų metu **buvo nustatyti 27 pažeidimai, iš jų 16 mažareikšmiai.** 1 papildomas pažeidimas buvo nustatytas nagrinėjant VĮ Ignalinos AE pateiktus saugą pagrindžiančius dokumentus.
- **Dėl nustatytų pažeidimų nebuvo viršytos darbuotojų apšvitos dozės, nebuvo pažeisti radionuklidus sulaikantys ar jonizuojančiąją spinduliuotę slopinantys barjerai, į aplinką nebuvo išmetama radionuklidų.**

KITŲ TARPTAUTINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYMAS

- 2023 m. kovo 20 – 31 dienomis **dalyvauta Branduolinės saugos konvencijos (BSK) susitariančiųjų šalių apžvalginiame susitikime**, kurio metu Lietuvos delegacija pristatė per šešerius metus nuveiktus darbus įgyvendinant BSK nuostatas ir užtikrinant aukštą branduolinės saugos lygį Lietuvoje.
- VATESI, remdamasi VĮ Ignalinos AE pateikta informacija, **parengė ir 2023 m. spalio 31 d. kitų Europos Sąjungos šalių peržiūrai pateikė Lietuvos nacionalinę ataskaitą apie branduolinės energetikos objektų vertinimą priešgaisrinės saugos požiūriu.**

BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SAUGOS REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ RENGIMAS IR KONSULTAVIMAS

- 2023 m. VATESI patvirtino ar pateikė tvirtinti kitoms institucijoms 10 teisės aktų ir parengė 11 teisės aktų projektų. Šiais pakeitimais buvo siekiama šalinti teisinio reglamentavimo spragas, gerinti ūkio subjektų veiklos priežiūrą bei mažinti administracinę naštą ūkio subjektams.
- Ūkio subjektams ir valstybės institucijoms VATESI suteikė 58 žodines konsultacijas.
- Visuomenė ir suinteresuotosios šalys, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 39¹ straipsnio 1 dalies nuostatomis, dalyvavo priimant VATESI sprendimą dėl licencijos vežti branduolinio kuro ciklo medžiagas ir Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 1 priede nurodytas branduolines ir dalijas medžiagas nustatytais kiekiais išdavimo.

VALSTYBINĖS ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS
INSPEKCIJOS VIRŠININKAS

ĮSAKYMAS
DĖL BRANDUOLINĖS SAUGOS NORMATYVINIŲ TECHNINIŲ DOKUMENTŲ
RENGIMO IR PERŽIŪROS 2023 M. METINIO PLANO PATVIRTINIMO

2023 m. kovo 8 d. Nr. 22.3-28/
Vilnius

Vadovaudamasis Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.1.1-2014 „Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo tvarkos aprašas“, patvirtintų Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (toliau – VATESI) viršininko 2009 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. 22.3-58 „Dėl Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.1.1-2014 „Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“, 5, 7 ir 8 punktais ir Teisės aktų rengimo procedūros aprašo, patvirtinto Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2014 m. vasario 28 d. Nr. 22.3-44 „Dėl Teisės aktų rengimo procedūros aprašo patvirtinimo“, 28 punktu:

1. T v i r t i n u Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo ir peržiūros 2023 m. metinį planą (pridedama).

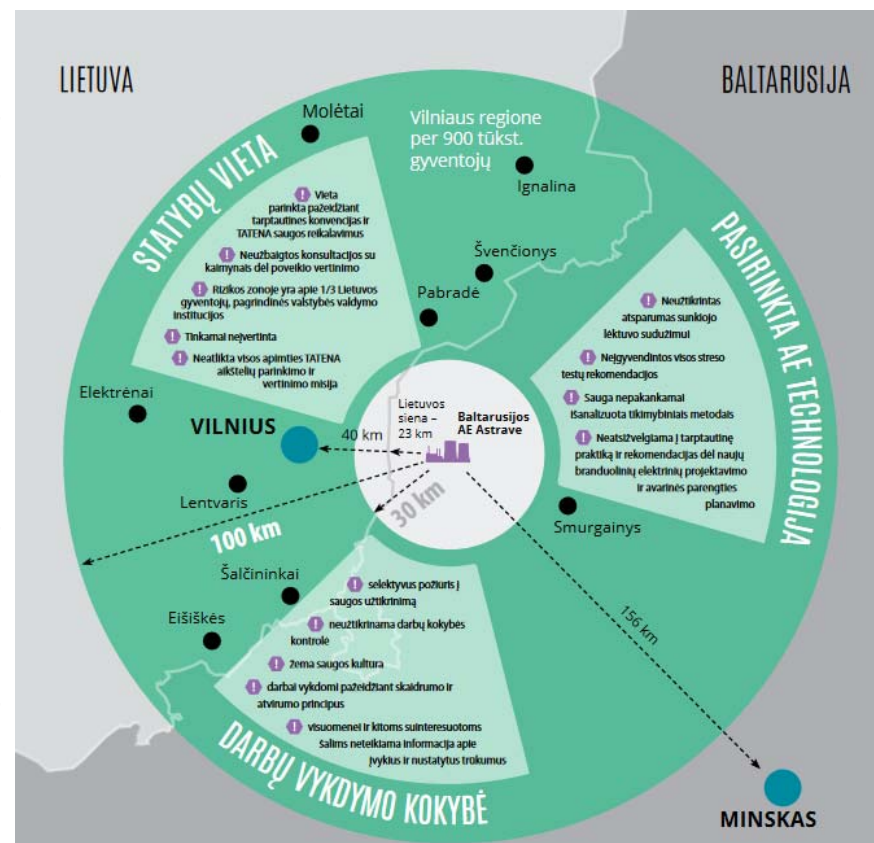
PATVIRTINTA
Valstybinės atominės energetikos saugos
inspekcijos viršininko
2023 m. kovo 8 d.
įsakymu Nr. 22.3-28

BRANDUOLINĖS SAUGOS NORMATYVINIŲ TECHNINIŲ DOKUMENTŲ RENGIMO IR PERŽIŪROS 2023 M. METINIS PLANAS

Eil. Nr.	Teisės akto, kurį būtina peržiūrėti, pakorekti ar parengti, pavadinimas**	Rengėjas	Atsakings padalinys ir derinantis padaliniai	Asmenys, kuriems dokumentas turi būti pateiktas išvadoms, pastaboms ir patikslinimams***	Teisės akto projekto parengimo etapas, siūlomas įgyvendinti per metus****	Poreikio pagrindimas*****	Teisės akto ar jo pakeitimo tikslas, esant
1.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1458 „Dėl Kodexo valstybės radiolaidos dydžių sąrašo ir Valstybės radiolaidos mokymo ir patvirtinimo taisyklių patvirtinimo“	A. Navagrockis	Atsakings: SAS Derinantis: ADD, AD TPS, VS, PPK, BMDFS, VPBBSK, TRSS, VPBMSK, PVS	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Pateikimas tvirtinti	Pakeitimas	Pakeičiamas rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos radiolaidų įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi.
2.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 3 d. nutarimas Nr. 1872 „Dėl duomenų apie veiklą, kuri vykdoma šalpinamos radioaktyviosios atliekos, trūkumo Europos komisijai tvarkos aprašo patvirtinimo“	A. Paliskėvičius	Atsakings: TRSS Derinantis: ADD, AD TPS, VS	EM, TM	Pateikimas tvirtinti	Pakeitimas	Planuojamas teisės akto pakeitimo atsižvelgiant į Aplinkos ministerijos 2020-12-28 raštą Nr. 10-D8(E)-7432.

KAIMYNINIŲ ŠALIŲ BRANDUOLINIŲ ELEKTRINIŲ SAUGOS VERTINIMAS

- VATESI specialistai išnagrinėjo Baltarusijos Ekstremaliųjų situacijų ministerijos Branduolinės ir radiacinės saugos departamento (Gosatomnadzor) atnaujintą informaciją apie priemonių, nustatytų Nacionaliniame Baltarusijos AE streso testų rezultatų įgyvendinimo veiksmų plane (toliau – planas), įgyvendinimo būklę ir parengė išvadas.
- Išnagrinėjo Baltarusijos ekstremaliųjų situacijų ministerijos (ESM) atsakymus į VATESI klausimus dėl Baltarusijos AE saugos užtikrinimo ir pateikė išvadas dėl atsakymų priimtino. Į didžiąją dalį Lietuvos pateiktų klausimų neatsakyta, todėl išvada lieka nepakitusi – Baltarusijos AE eksploatavimas turi būti sustabdytas, kol nebus išspręstos visos streso testų bei kitų tarptautinių misijų ir peržiūros procesų metu nustatytos branduolinės saugos problemos.
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai pateikė išvadas dėl planuojamų ūkinių veiklų (planuojamų statyti branduolinių elektrinių, įskaitant ir su mažos galios moduliniais reaktoriais) Lenkijoje.

PASIRENGIMAS BRANDUOLINĖMS IR RADIOLOGINĖMS AVARIJOMS, KURIOS GALI ĮVYKTI LIETUVOJE IR UŽ JOS RIBŲ

2023 m. VATESI atliko šiuos darbus:

- Vykdyta nuolatinė TATENA skubaus informavimo apie branduolinius ir radiologinius incidentus ir avarijas sistemos (USIE) ir Europos bendrijos skubaus pasikeitimo radiologine informacija sistemos (WebECURIE) stebėseną, paskyrų administravimas bei paskelbtų pranešimų peržiūra.
- Nuolat stebėta ir nagrinėta informacija apie Ukrainoje esančius branduolinius objektus, taip pat reguliariai informuotos Lietuvos institucijos ir visuomenė apie padėtį Ukrainos branduoliniuose objektuose.
- Nuolat stebėta ir nagrinėta informacija apie Baltarusijos AE projekto įgyvendinimą ir šios branduolinės elektrinės eksploatavimą.
- Vykdytos Europos Komisijos ryšio patikrinimo pratybos, dalyvauta ECUREX-2023 pratybose.
- Vykdytos TATENA ConvEx-1a ryšio patikrinimo pratybos, dalyvauta TATENA ConvEx-2a pratybose.
- Nuotoliniu būdu dalyvauta Europos kompetentingų institucijų, atsakingų už Ankstyvojo pranešimo apie branduolinę avariją ir Pagalbos įvykus branduolinei avarijai arba kilus radiologiniam pavojui konvencijas, 2-ajame neeiliniame susitikime.
- Dalyvauta valstybės lygio funkcinėse pratybose, kurių metu buvo stiprinamas savivaldybių ir institucijų pasirengimas galimai avarijai Baltarusijos AE.
- Dalyvauta Norvegijos paramos projekte „Lietuvos išankstinio perspėjimo apie branduolinį pavojų sistemos vystymas“ su tikslu įsigyti specializuotą programinę įrangą, skirtą modeliuoti galimas avarijas Baltarusijos AE ir prognozuoti į aplinką išmetamų radionuklidų charakteristikas.

ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAI

- Vykdyti Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūrą.
- Vykdyti radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir eksploatavimo saugos priežiūrą.
- Užtikrinti prisiimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūrą.
- Tobulinti branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemą.
- Vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių atitikimą tarptautinių saugos standartų reikalavimams.
- Stiprinti pasirengimą branduolinėms ir radiologinėms avarijoms, kurios gali įvykti Lietuvoje ir už jos ribų.

Ačiū už dėmesį!